

تحلیل عوامل مؤثر در تحولات الگوی مسکن روستایی، با تأکید بر هویت (مطالعه موردی: دهستان اقبال شرقی، شهرستان قزوین)

بهروز محمدی یگانه*، مهدی چراغی**، سکینه درویش‌وند***

۱۳۹۲/۱۱/۰۶

تاریخ دریافت مقاله:

۱۳۹۳/۰۴/۰۴

تاریخ پذیرش مقاله:

چکیده

مسکن در نواحی روستایی در برآوردن نیازهای اساسی انسان نقش ویژه‌ای دارد. با در نظر گرفتن کارکردهای متنوع مسکن روستایی، مطالعه تأثیر عوامل مختلف در نحوه تغییر و تحول آن دارای اهمیت است. هدف تحقیق حاضر، بررسی نقش هویت در تحولات الگوی مسکن روستایی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر، طبق نتایج سرشماری سال ۱۳۹۰، روستاهای دهستان اقبال شرقی در بخش مرکزی استان قزوین با ۱۴ روستای دارای سکنه، ۴۴۲۴ خانوار و ۱۴۶۵۶ نفر جمعیت می‌باشد. طبق فرمول کوکران تعداد نمونه لازم جهت تکمیل پرسشنامه ۲۵۷ خانوار بدست آمد. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و استنباطی (تحلیل خوشه ای، آزمون یومن ویتنی و کروسکال والیس) استفاده شده است. یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان می‌دهد، رابطه معناداری میان پذیرش الگوی نوین مسکن و نوع هویت خانوارهای روستاهای مورد مطالعه وجود دارد و با دسترسی خانوارها به اعتبارات مسکن تغییرات الگوی مسکن افزایش می‌یابد.

واژگان کلیدی: هویت، مسکن روستایی، تغییرات مسکن، اعتبارات مقاوم‌سازی مسکن.

* استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه زنجان.

** دانشجوی دوره دکترای جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه. mahdicharaghi@yahoo.com

*** استادیار گروه جغرافیای دانشگاه پیام نور قوچان.

مقدمه

با توجه به موقعیت کشورمان و تنوع جغرافیایی حاکم در آن، مسکنی با شکل و نمایی متفاوت و مصالح خاص شکل گرفته است. با مطالعه عناصر سازنده مسکن می‌توان دریافت عوامل متعددی از جمله فرهنگ، معیشت، هویت، سبک زندگی، درآمد و همچنین جهان‌بینی در شکل‌گیری الگوهای مختلف مسکن تأثیر دارد. از آنجا که ارتباط تنگاتنگی میان اشکال عینی و پس‌زمینه اندیشه طرح‌ریزی مسکن وجود دارد، می‌توان با مطالعه الگوی های مختلف ساخت مسکن از اشکال عینی به پس‌زمینه اندیشه‌ای و برعکس از پس‌زمینه اندیشه‌ای به وضعیت اشکال عینی پی برد. بررسی‌ها نشان می‌دهد در جوامع سنتی افراد معمولاً در واحدهای اجتماعی کوچک ولی منسجم قرار می‌گرفتند و در چارچوب آن واحد هویت می‌یافتند. ولی با فرایند تجدد و گسترش فضای اجتماعی، امکان هویت‌یابی در چارچوب محدود و معین اجتماعی رو به کاهش است. بنابراین در جوامع سنتی فرد معمولاً به شکلی "مفعولانه" هویت می‌یافت و این انفعال تا حدود زیادی از محدود و اندک بودن منابع هویت ساز ناشی می‌شد. در این جوامع، عرصه‌های هویت‌ساز چنان با نیروهایی مانند سنت، طبیعت، نهادهای دینی و سیاسی و ... اشغال شده بود که فرد نمی‌توانست از حداقل خودمختاری و آزادی عمل برخوردار باشد. این نیروها هویت و نظام معنایی معینی برای فرد عرضه می‌کردند که پذیرش آن از سوی کنشگر اجتماعی تقریباً گریزناپذیر بود، ولی فرایند مدرنیته با فضاپرد کردن زندگی اجتماعی زمینه‌رهایی فرد از دایره تنگ نهادها و عوامل سنتی هویت‌سازی را فراهم و بستر مناسبی برای تولید هویت‌های ترکیبی و پیوندی فراهم کرده است (گیدنز، ۱۳۸۰، ۹۲-۸۲).

با توسعه تجدد و فرایند جهانی شدن، در همه جوامع به تدریج منابع سنتی هویت‌ساز رو به اضمحلال رفته، عوامل سازنده هویت اجتماعی غیرسنتی به منصفه ظهور می‌آیند. در این حالت، کنشگران به دور از تسلط نهادهای تعیین‌کننده ساختاری چون سنت‌ها، مذاهب و عرف‌های رایج در یک فضای اجتماعی تحول یافته، دست به تعریف مجدد موقعیت و هویت اجتماعی خویشان در جامعه می‌زنند. تجدد تغییرات ریشه‌ای در کیفیت زندگی روزمره پدید می‌آورد و بر خصوصی‌ترین وجوه تجربیات افراد تأثیر می‌گذارد. با این وصف، تغییرات افراد در می‌آمیزند. در "خود" حاصل از نهادهای امروزی به‌طور مستقیم با زندگی فردی و با جامعه مدرن هویت شخصی و اجتماعی چیزی نیست که در نتیجه تداوم کنش‌های اجتماعی فرد به او تفویض شده باشد، بلکه نتیجه چیزی است که فرد باید آن را به‌طور مداوم و روزمره ایجاد و در فعالیت‌های بازتابی خویش حفاظت و پشتیبانی کند. بنابراین برکنده شدن ریشه‌های هویت اجتماعی از موقعیت‌های ساختاری، بخشی از دگرگونی‌های کلی‌تر فرهنگی است که به تعبیر کلی، آن را فرایند مدرنیته یا مدرن شدن نامیده‌اند (گیدنز، ۱۳۸۵، ۲۰). در همین راستا، تحقیق حاضر با هدف بررسی نقش هویت در تحولات الگوی مسکن روستایی و جهت پاسخگویی به سوالات زیر تدوین شده است:

- ۱- آیا تغییر هویت خانوارهای روستایی، پذیرش الگوی نوین مسکن را به‌همراه داشته است؟
- ۲- آیا دسترسی به اعتبارات مسکن، در تغییر هویت و پذیرش الگوی نوین مسکن مؤثر بوده است؟

مبانی نظری

مسکن عامل اصلی جامعه‌پذیری افراد نسبت به جهان و کالایی عمده و تعیین‌کننده در سازمان اجتماعی

نحوه ادراک ما دارد، وجود دارد (3: 2008، buck Ingham). واژه هویت (identity) ریشه در واژه لاتین (identitas) دارد که از idem، یعنی مشابه و یکسان نشأت می‌گیرد و دو معنای اصلی دارد: اولین معنای آن نشانگر "تشابه مطلق" است. معنای دوم آن به مفهوم "تمایز" است. به این ترتیب، به مفهوم شباهت از دو زاویه مختلف راه می‌یابد و مفهوم هویت به‌طور همزمان میان افراد یا اشیا دو نسبت متفاوت برقرار می‌سازد: از یک طرف "شباهت" و از طرف دیگر "تفاوت" (جنکیز، ۱۳۸۱: ۵). در تعاریف هویت، به تفاوت و شباهت‌های افراد که از طریق تعامل اجتماعی با جامعه یا مکان و اشیاء حاصل می‌شود اطلاق می‌شود. (Twigger-Ross et al, 2003). در تعاریف دیگر هویت به احساس تعلق و وابستگی نسبت به یک مکان گفته می‌شود (Jorgensen & Stedman, 2001; Lewicka, 2011; Paasi, 2003, Rijnks and Strijker, 2013) ریشه عمده مباحث مربوط به «هویت» در جامعه‌شناسی را می‌توان به نظریاتی نسبت داد که در دانشگاه شیکاگو و به‌ویژه در چارچوب دیدگاه تعامل‌گرایی نمادین در مورد مفهوم «خود» و ابعاد آن مطرح شده است. هویت با آثار «هربرت مید» و «کولی» در گفتمان جامعه‌شناسی مفهوم‌سازی شده است (سرولو، ۱۹۹۹: 384). به‌طور کلی در تعریف هویت می‌توان گفت: «هویت عبارت است از مجموعه خصوصیات و مشخصات اساسی اجتماعی، فرهنگی، روانی، فلسفی، زیستی و تاریخی همسان که به رسایی و روایی بر ماهیت یا ذات گروه، به معنای یگانگی یا همانندی اعضای آن با یکدیگر دلالت کند و آن‌ها را در یک ظرف مکانی و زمانی معین به‌طور مشخص و قابل قبول و آگاهانه از سایر گروه‌ها و افراد متعلق به آن‌ها متمایز سازد» (الطایی، ۱۳۸۲: ۱۹۳). هویت قومی یکی از عوامل شکل‌دهنده به هویت فرهنگی هر جامعه است. هویت فرهنگی را باید بخشی

فضا است که در شکل‌گیری هویت فردی، روابط اجتماعی و اهداف جمعی افراد نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای دارد (Short, 2006).

مسکن علاوه بر اینکه به‌عنوان سرپناه مورد استفاده قرار می‌گیرد و مکانی است که خدمات و تأسیسات اجتماعی و تسهیلات ضروری متعددی برای بهتر زندگی کردن خانواده و افراد فراهم می‌آورد، دارای ساختار فیزیکی نیز هست. به عبارتی بخشی از خدمات و تسهیلات عمومی لازم مسکن برای بهتر زندگی کردن انسان، با مشخصات فیزیکی مسکن ارتباط دارد. در بسیاری از موارد مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر میزان رضایت فرد از سکونت در محله، مسکن و شرایط محیطی آن است (187: 2006، westaway). در ادبیات سکونت، بر اهمیت و نقش مسکن در احراز هویت ساکنان تأکید شده است. هایدگر سکونت را نشانه بارز وجود می‌داند (هایدگر، ۱۳۸۱، ۲۴). یانگ اعتقاد دارد هویت یکی از عوامل مؤثر جهت دستیابی به مسکن پایدار می‌باشد (Ying, 2013)، باشلار از مسکن به‌عنوان قوای عظیم در هم آمیخته زندگی بشر یاد می‌کند و معتقد است که انسان در خانه هویت خود را باز می‌یابد (bachelard, 2007)، شولتر هدف نهایی سکونت را احراز هویت فرد (شولتر، ۱۳۸۱، ۲۲) و مارکوس خانه را نمادی از انسان می‌داند (مارکوس، ۱۳۸۲، ۵۶). یکی از عوامل مؤثر در تغییر مسکن، هویت می‌باشد. هویت دارای معانی مختلفی در رشته‌های مختلف می‌باشد، امروزه مفهوم هویت تبدیل به یک گفتمان عمومی در بسیاری از رشته‌های مرتبط با علوم انسانی شده است (Jenkins, 2008).

هویت اصطلاحی مبهم است و به‌ویژه در سال‌های اخیر در زمینه‌های بسیار متفاوت و برای اهداف بسیار گوناگون به‌کار گرفته شده است. دیدگاه‌ها و مفروضات گوناگونی درباره اینکه هویت چیست و چه ارتباطی با

از هویت اجتماعی دانست که بر پایه تمایز فرهنگی قرار دارد، تمایزی که زمینه‌های آن را باید در سنت‌ها و آداب و رسوم، ارزش‌ها، باورها و حافظه تاریخی هر قوم یا ملت جستجو کرد (محسنی، ۱۳۸۶، ۲۱۸). هویت قومی، ارتباط نظام‌مند و مداوم تفاوت‌های فرهنگی بین گروه‌هایی است که خود را متمایز از هم می‌پندارند. این ارتباط هنگامی برقرار می‌شود که تفاوت‌های فرهنگی به تعاملات اجتماعی مربوط شوند، بنابراین باید آن را در سطح زندگی اجتماعی مطالعه کرد، نه در سطح فرهنگ نمادین. اریکسون در این زمینه معتقد است که هیچ رابطه یک به یکی بین فرهنگ و قومیت وجود ندارد و تفاوت‌های فرهنگی از وسط مرزهای قومی عبور می‌کنند؛ اساس هویت قومی نیز تصورات تأیید شده اجتماعی از تفاوت‌های فرهنگی است، نه تفاوت‌های واقعی. در جایی که هویت قومی به تبار مشترک فرضی اشاره دارد، فرهنگ به بازنمایی‌ها، هنجارها و رسوم مشترک اطلاق می‌شود. گاه می‌توان تفاوت‌های قومی عمیق را بدون تفاوت‌های فرهنگی در نظر داشت و گاه ممکن است تنوع فرهنگی بدون مرزهای قومی وجود داشته باشد (باهنر و جعفری، ۱۳۸۹، ۱۳۳). در مقابل، هویت اجتماعی دال بر وجود مجموعه رفتارهای سازمان یافته چند گروهی است که به لحاظ اجتماعی به صورت یکسان و مشابه انجام می‌گیرند و شناسایی هویت‌های اجتماعی تلاشی است برای تحلیل الگوهای تکرار پذیر کنش‌ها و نگرش‌های گروهی (ادیبی سده و آکردی، ۱۳۹۲، ۱۲). امروز هویت مسکن تغییر کرده و بسیار متفاوت از گذشته آن شده است، مسکن امروز عقلانی، شهری، عرفی، جهان محلی، رسانه‌ای و دموکراتیک شده است. یعنی از یک سو گذشته و تاریخ را رها کرده و از سوی دیگر با شرایط زمان حال هماهنگ شده است. مسکن به‌عنوان جزو کوچکی از شهر و یا در ارتباط با شهر نه در

ارتباط با ساکنانش معنا پیدا کرده و خالی از نمادها و نشانه‌های متافیزیکی و معنوی و مذهبی گشته است. مسکن امروزی ارزش‌های مکانی و بومی خود را در فرایندهای رو به رشد جهانی شدن، فشرده‌گی و درهم تنیدگی زمانی و مکانی، با تهدید و ترلزل رو به رو می‌بیند، پوشش فرهنگی و حریم درونی خود را به‌وسیله رسانه‌ها از دست داده و ارتباطی نزدیک‌تر بین اعضای خانواده را به‌وجود آورده است (فاضلی، ۱۳۸۶، ۴۴). جهان شمولی و مفاهیم دهکده جهانی که در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و فلسفی تأثیرات به‌سزایی در نگرش و دیدگاه بشر امروز گذاشته است، تلاش دارد تا شیوه زندگی انسان‌ها، هویت و وجوه تمایز فرهنگی آن‌ها را دگرگون سازد (علی الحسینی و کرانی، ۱۳۹۲، ۱۹).

در دوران مدرن دو گونه صورت‌بندی از پایه‌ها و عوامل هویت‌ساز وجود دارد، رویکرد اول شکل‌گیری هویت، ارزش‌ها و نگرش‌های افراد را براساس مفهوم طبقه و جایگاه فرد در نظام تولید و جایگاه شغلی‌اش تعریف می‌کند. طبیعی است که در این مدل عوامل ساختاری در شکل‌گیری و تعیین هویت نقش بسزایی داشته باشند اما در رویکرد دوم همزمان با رشد و گسترش مصرف، همراه با تغییرات ساختاری حاصله از آن رفتارهای مصرفی به پایه‌ای برای شکل‌گیری هویت‌های اجتماعی تبدیل شدند (اباذری و چاوشیان، ۱۳۸۱ و چاوشیان، ۱۳۸۱). از دیدگاه دو مکتب بوم‌شناسی انسانی و کنش متقابل، تغییر در هویت سنتی، از طریق رسیدن به یک درک مشترک از نیازها و احساس جهت تغییر در ویژگی‌های مکان نقش مهمی را در ساخت و ساز در جوامع سنتی ایفا می‌کنند (Keating and Phillips, 2008, Fast, 2008). در این میان در جوامع سنتی همانند جوامع روستایی عواملی جغرافیایی چون فاصله، روابط متقابل بین انسان‌ها، جهانی شدن و

تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل خانوارهای روستاهای دهستان اقبال شرقی در بخش مرکزی استان قزوین می‌باشد. این دهستان در سرشماری سال ۱۳۹۰ دارای ۱۴ روستای دارای سکنه، ۴۴۲۴ خانوار و ۱۴۶۵۶ نفر جمعیت بوده است. با توجه به گستردگی منطقه مورد مطالعه و به منظور مطالعه دقیق ۴ روستا (ارنجک، وثوق آباد، شینقر، نجف آباد) با استفاده از فرمول اصلاح شده کوکران به عنوان نمونه مطالعه انتخاب شدند. این روستاها دارای ۴۳۰۷ نفر جمعیت و ۱۲۵۶ خانوار می‌باشند. جهت تعیین ۴ روستای مورد مطالعه، ابتدا براساس جمعیت روستاهای مورد مطالعه در ۴ طبقه جمعیتی قرار گرفت. (ج ۲)

تلاش برای همگن‌سازی فرهنگی (Mannarini, Burholt et al, 2013) and Fedi, 2009) نقش مهمی را در تغییر هویت ایفا می‌کند.

هویت روستائیان در حال حاضر با تأثیرپذیری از عوامل مختلف، نمودهای ظاهری خاصی را (جهت نشان دادن هویت پذیرش شده) نمایش می‌دهد. یکی از این نمادها مسکن و اجزای آن می‌باشد. در جدول شماره ۱ به بررسی مهمترین تحقیقات انجام شده در ارتباط با عوامل مؤثر در تحولات الگوی مسکن روستایی اشاره شده است.

روش شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نوع کاربردی و به روش توصیفی-

محقق و سال	عنوان	یافته‌های تحقیق
سرتیبی پور، ۱۳۸۹	پدیدار شناسی مسکن روستایی	فضا جوهره معماری است. بنابراین کلید فهم خانه روستایی، وابسته به شناخت فضاست و از این طریق است که باید فضای مطلوب و دلنشین برای زندگی روستایی به وجود آورد.
سعیدی و احمدی، ۱۳۸۹	شهرگی و دگرذیسی ساختاری-کارکردی، مطالعه موردی: روستاهای پیرامون شهرزنجان	نتایج این پژوهش گویای این است که تحول در سکونتگاه‌های روستایی پیرامون شهرها به شرط امکان دسترسی بیشتر آن‌ها بوده است. در واقع با گسترش جریان‌های شهری-روستایی و دسترسی بیشتر روستائیان به شهرها، روستاها و عناصر کالبدی-فضایی آن‌ها، دچار تغییر و تحول شده‌اند.
عناستانی و همکاران، ۱۳۹۰	بررسی نقش اعتبارات بر تغییر الگوی مسکن در نواحی روستایی	بیشترین اثرگذاری شاخص‌های اعتبارات بر تغییر الگوی مسکن در روستاها در بعد طول و زمان دریافت اعتبارات از بنیاد مسکن انقلاب اسلامی بوده است.
قاسمی اردهالی و رستمعلی زاده، ۱۳۹۱	اثرات وام مسکن روستایی در تغییرات زندگی روستایی	وام مسکن روستایی دارای نقاط قوت و ضعف بوده و تأثیرات کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در شیوه زندگی و معیشت روستائیان داشته است.
سعیدی و همکاران، ۱۳۹۲	نوسازی مسکن و دگرگونی ساختاری - کارکردی خانه های روستایی	اجرای طرح بهسازی و نوسازی دگرگونی ساختاری- کارکردی مسکن روستایی را به‌همراه داشته است و منجر به دگرذیسی در فعالیتهای معیشتی خانوارهای روستایی است.
دیهیمی و نورنقانی، ۱۳۹۲	هویت و مسکن بررسی ساز و کار تعامل هویت ساکنین و محیط مسکونی	هویت ساکنان در محیط‌های مسکونی از طریق دو معیار مورد بررسی قرار می‌گیرد، یکی "قابلیت‌های محیط" که تعاملات بالقوه موجود در محیط و از طریق وجوه کیفی و ابعاد کارآمدی فضا پدید می‌آورد، دومی تعاملات ساکنان نسبت به محیط است که از طریق هویت مکانی احساس مالکیت آن‌ها را نسبت به محیط‌شان به‌وجود می‌آورد.
سعیدی و همکاران، ۱۳۹۲	مسکن و پیوستگی ساختاری - کارکردی: بحثی در نظام‌وارگی فضای روستایی	پویای ساختاری- کارکردی حاکم (مجموعه عناصر و عوامل دخیل در عرصه های محیطی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی) به‌نحوی نظام‌وار تمام روابط و مناسبات درونی سکونتگاه‌های روستایی، از جمله مسکن را نظم‌دهی و مشخص می‌نماید و بدینسان، خانه‌های ترکمنان ساکن در این ناحیه برپا شده، شکل پذیرفته‌اند.

ج ۱. تحقیقات انجام شده در ارتباط با عوامل مؤثر در تحولات الگوی مسکن روستایی. منبع: یافته‌های تحقیق.

طبقه جمعیتی	تعداد روستاها	درصد	تعداد نمونه
۱-۴۵۰	۳	۲۱.۴	۱
۴۵۱-۹۰۰	۴	۲۸.۵	۱
۹۰۱-۱۳۵۰	۳	۲۱.۴	۱
بالای ۱۳۵۰	۴	۲۸.۵	۱
جمع	۱۴	۱۰۰	۴

ج ۲. طبقه‌بندی جمعیتی روستاهای مورد مطالعه. منبع: یافته‌های تحقیق.

در ادامه با استفاده از نمونه‌گیری احتمالی ساده (روش قرعه‌کشی) به روستاهای مستقر در هرکدام از طبقات جمعیتی، کدی در یک مهره داده و هرکدام از آن‌ها را در کیسه مربوط به گروه خود ریخته، در ادامه با توجه به فراوانی هر طبقه جمعیتی از بین روستاهای طبقه جمعیتی ۱-۴۵۰ نفر (روستای ارنجک)، روستاهای طبقه جمعیتی ۴۵۱-۹۰۰ نفر (روستای وثوق آباد)، روستاهای طبقه جمعیتی ۹۰۱-۱۳۵۰ نفر (روستای نجف آباد)، روستاهای طبقه جمعیتی بالای ۱۳۵۰ نفر (روستای شینقر)، به صورت تصادفی انتخاب شدند. در نمونه‌گیری مربوط به روستاها هر مهره‌ای که از کیسه خارج شد، پس از یادداشت نام روستا دوباره مهره انتخاب شده به کیسه برگردانده شد، تا در انتخاب دوم نسبت بین نمونه و جامعه تغییر نکند.

در ادامه، تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۲۵۷ خانوار محاسبه شد. در نتیجه با توجه به تعداد خانوارهای هر روستا تعداد پرسشنامه‌های در هر روستا تعیین شد. در پرسشنامه تحقیق و جهت تحلیل هویت خانوارهای روستایی از ۲۷ معرف، جهت تحلیل اجزای سنتی مسکن روستایی از ۲۷ شاخص و جهت تحلیل اجزای مدرن مسکن روستایی از ۲۰ شاخص استفاده شد. سطح پایایی پرسشنامه تحقیق با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۶ بدست آمد که بیانگر ضریب اعتماد مناسب می‌باشد. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده به صورت آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و استنباطی (تحلیل خوشه‌ای، آزمون یومن ویتنی و کروسکال والیس) صورت گرفته است.

کد و نام روستا	تعداد خانوار	تعداد پرسشنامه
ارنجک	۳۳	۷
شینقر	۶۳۱	۱۳۰
وثوق آباد	۱۷۰	۳۴
نجف آباد	۴۲۲	۸۶

ج ۳. تعداد پرسشنامه در هر روستا. منبع: یافته‌های تحقیق.

هویت خانوارهای روستایی
<p>- آرامش بودن بافت کالبدی روستا- خاطره انگیز بودن عناصر بافت کالبدی روستا- حفظ کاربری‌های فرهنگی و احیای بافت سنتی- وجود معماری بومی در کالبد روستا- وجود زیرساخت‌های تأسیساتی و خدماتی برای کاربری‌های فرهنگی- اجرای سنت‌ها و فرهنگ‌های روستا در مراسم مختلف- مشارکت مردم جهت ساخت مکان‌های عمومی- حساسیت مردم نسبت به تحولات کالبد روستا- علاقه‌مندی مردم جهت حضور و گفتگو در میدان روستا- علاقه مردم جهت حضور در مکان‌های عمومی روستا- میزان ملاقات روزانه افراد با یکدیگر (همسایه و خویشاوندان)- وجود جلسات عمومی جهت حل مشکلات مردم- آشنایی جوانان با مشاهیر روستا- الگوپردازی از معماری روستایی جهت نوسازی مسکن- آشنایی با نام‌های قدیمی محلات روستا- آشنایی جوانان با نظام آبیاری و نظام بهره برداری روستا- استفاده از مصالح بوم آورد در بافت کالبدی روستا- وجود باورهای دینی قوی میان مردم - تلاش روستائیان جهت حل نزاع‌های اجتماعی - حفظ یا وجود تنوع فرهنگی در محلات روستایی- اعتماد مردم با مسئولین- میزان تلاش فردی جهت شناخت، حفظ و ارتقای میراث روستا- میزان قوم مداری (تعصبات قومی) - احساس تعلق به روستا در میان خانوارها- احساس تعلق به روستا در میان جوانان- شناخت آیین‌های سنتی روستا- تمایل جهت حضور بیشتر در کنار اعضای خانواده- اهمیت مردم جهت حفظ زبان بومی روستا- احساس افتخار به زندگی در روستا- دیدگاه مثبت نسبت به آینده روستا- میزان مشارکت جوانان برای اجرای آیین‌های سنتی روستا- علاقه‌مندی جوانان تحصیل کرده به ماندگاری در روستا</p>

ج ۴. معرف های سنجش هویت خانوارهای روستایی. منبع: نگارنده با استفاده از منابع در دسترس.

معرف های سنتی مسکن روستایی

حوض داخل حیاط- تنور- محل نگهداری دام- محل نگهداری علوفه- محل نگهداری آذوقه- محل نگهداری طیور- محل نگهداری ابزار و ماشین آلات کشاورزی- حیاط- باغچه داخل حیاط - ایوان- اتاق قالببافی (یا محلی خاص برای هر صنعت دیگر مانند: گلسازی، خیاطی، منجوق دوزی و ...) - آشپزخانه بزرگ و سنتی- توجه به جهت قبله در ساخت مسکن (از لحاظ اقلیمی)- دستشویی داخل باغچه- نمای بیرونی کاهگل- حمام داخل حیاط یا باغچه- اسکلت چوبی- پی سنگی یا بدون پی- عایق قیر و آسفالت یا خشت- محل تهیه مواد لبنی- انبار علوفه و مواد غذایی- محل نگهداری فضولات دامی- محل کارگاه صنعتی و دستی - محل تبدیل برخی مواد خوراکی(خشک کردن، شور کردن، کمپوت کردن و...) - محل ساخت یا تعمیر ابزارآلات- در چوبی- زنگ آهنی

ج ۵. معرف های بررسی اجزای سنتی مسکن روستایی. منبع: نگارنده با استفاده از منابع در دسترس.

معرف های مدرن مسکن روستایی

صندوق خانه یا پستو- آشپزخانه در معرض دید (آشپزخانه آپن) - هال و پذیرایی- سیستم گرمایشی و سرمایشی- دستشویی داخل ساختمان - حمام داخل ساختمان- اتاق خواب برای اعضاء خانواده- دستشویی داخل حیاط- نمای بیرونی مرمر یا آجر- اسکلت فلزی- شیشه دو جداره- عایق ایزوگام- آیفون- کابینت- پارکینگ- مبلمان- گلخانه- حیاط خلوت- استفاده از تلویزیون رنگی (LCD)- اینترنت در منزل.

ج ۶. معرف های بررسی اجزای مدرن مسکن روستایی. نگارنده: با استفاده از منابع در دسترس.

یافته های تحقیق

یافته های بدست آمده درباره اجزای سنتی مسکن روستایی نشان می دهد اکثر خانوارها فاقد مسکنی با اجزای سنتی هستند و بیشتر مسکن در روستاهای مورد مطالعه به تبعیت از مسکن شهری ساخته شده اند.

بررسی های مربوط به اجزای مدرن مسکن در روستاهای مورد مطالعه نشان می دهد که بیشتر مسکن از اجزای مدرن و طبق مسکن شهری ساخته شده اند که دلیل آنرا می توان در فاصله نزدیک روستاها به شهر دانست.

جدول شماره ۹ آمار توصیفی مربوط به هویت قومی روستائیان می باشد. طبق نتایج بدست آمده، گویه های تمایل جهت حضور بیشتر در کنار اعضای خانواده و دیدگاه مثبت نسبت به آینده روستا دارای بیشترین میانگین و گویه های استفاده از مصالح بوم آورد در بافت کالبدی روستا و الگو برداری از معماری روستایی جهت نوسازی مسکن دارای کمترین میانگین می باشد. (ج ۹)

نتایج حاصل از توصیف ویژگی های افراد پاسخ دهنده نشان می دهد میانگین سنی این افراد ۳۸ سال و متوسط بعد خانوار برابر ۴.۰۵ نفر می باشد. از نظر وضعیت سواد سرپرست خانواده، ۸.۲ درصد بی سواد، ۳۸.۵ درصد دارای سواد دوره ابتدایی، ۲۸.۸ درصد راهنمایی و دبیرستان، ۲۲.۶ درصد دیپلم و ۱.۹ درصد داری تحصیلات دانشگاهی بوده اند. اطلاعات مربوط به مسکن نشان می دهد ۹۲.۹ درصد خانوارها دارای مسکن ملکی و ۷.۱ درصد از مسکن استیجاری برخوردارند. بررسی های مربوط به متراژ مسکن روستایی نشان می دهد میانگین متراژ مسکن ۱۷۳.۵ متر بوده است. اطلاعات مربوط به ساخت مسکن با اعتبارات مقاوم سازی نشان می دهد، ۵۹ نفر (۲۵.۲ درصد) خانوارها برای ساخت مسکن خود از این اعتبارات استفاده کرده اند و ۱۷۵ نفر (۷۴.۸ درصد) دیگر از وام در ساخت مسکن بهره مند نبوده اند.

باتوجه به الگوی فعلی مسکن		اجزاء و ویژگی‌ها	باتوجه به الگوی فعلی مسکن		اجزاء و ویژگی‌ها
			ندارد	دارد	
دارد	ندارد		ندارد	دارد	
۳.۵	۹۶.۵	نمای بیرونی کاهگل	۲.۳	۹۷.۷	حوض داخل حیاط
۵.۱	۹۴.۹	حمام داخل حیاط یا باغچه	۲.۳	۹۷.۷	تنور
۳.۶	۹۶.۴	اسکلت چوبی	۰.۰	۱۰۰.۰	محل نگهداری دام
۱۱.۷	۸۸.۳	پی سنگی یا بدون پی	۱.۹	۹۸.۱	محل نگه داری علوفه
۱۲.۵	۸۷.۵	عایق قیر و آسفالت یا خشت	۳.۱	۹۶.۹	محل نگه داری آذوقه
۲.۳	۹۷.۷	محل تهیه مواد لبنی	۵.۴	۹۴.۶	محل نگه داری طیور
۲.۳	۹۷.۷	انبار علوفه و مواد غذایی	۴.۰	۹۹.۶	محل نگه داری ابزار
۸.۰	۹۹.۲	محل نگه داری فضولات دامی	۹۲.۶	۷.۴	حیاط
۵.۱	۹۴.۹	محل کارگاه صنعتی و دستی	۵۶.۰	۴۴.۰	باغچه داخل حیاط
۴.۳	۹۵.۷	محل تبدیل برخی مواد خوراکی	۵۷.۳	۴۲.۷	ایوان
۱.۹	۹۸.۱	محل ساخت یا تعمیر ابزارآلات	۵.۸	۹۴.۲	اتاق قالببافی
۱۲.۵	۸۷.۵	درچوبی	۸.۷	۹۱.۳	آشپزخانه بزرگ و سنتی
۷۷.۴	۲۲.۶	زنگ آهنی یا برقی	۸۶.۰	۱۴.۰	توجه به جهت قبله
۳.۵	۹۶.۵	نمای بیرونی کاهگل	۱۰.۷	۸۹.۳	دستشویی داخل باغچه

ج ۷: اجزای سنتی مسکن روستایی. یافته‌های تحقیق.

باتوجه به الگوی فعلی مسکن		اجزاء و ویژگی‌ها
دارد	ندارد	
دارد	ندارد	صندوق خانه یا پستو
۵۱.۸	۴۸.۲	آشپزخانه در معرض دید (آشپزخانه اپن)
۸۵.۶	۱۴.۴	هال و پذیرایی
۹۴.۲	۵.۸	سیستم گرمایشی و سرمایشی
۸۹.۱	۱۰.۹	دستشویی داخل ساختمان
۷۲.۸	۲۷.۲	حمام داخل ساختمان
۹۳.۰	۷.۰	اتاق خواب برای اعضای خانواده
۶۸.۴	۳۱.۶	نمای بیرونی مرمر یا آجر
۷۴.۳	۲۳.۷	اسکلت فلزی
۸۲.۲	۱۷.۸	عایق ایزوگام
۹۰.۹	۹.۱	آیفون
۷۲.۰	۲۸.۰	کابینت
۷۹.۰	۲۱.۰	پارکینگ
۳۷.۷	۶۲.۳	مبلمان
۳۸.۱	۶۱.۹	گلخانه
۲۳.۷	۷۶.۳	حیاط خلوت
۲۶.۱	۷۳.۹	استفاده از تلویزیون رنگی
۸۱.۷	۱۶.۳	اینترنت در منزل
۲۹.۶	۷۰.۴	دستشویی داخل حیاط
۴۴.۷	۵۵.۳	شیشه دوجداره
۱۷.۱	۸۲.۹	

ج ۸. اجزای مدرن مسکن روستایی. منبع: یافته‌های تحقیق.

ت ۱. مسکن دارای عناصر مدرن.

طیف (درصد) عنوان	هیچ	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میانگین
آرامش بخش بودن بافت کالبدی روستا	۸.۶	۲۰.۶	۳۲.۷	۲۶.۵	۱۱.۷	۳.۱۲
خاطره انگیز بودن بافت کالبدی روستا	۱۹.۵	۲۱.۰	۲۷.۶	۱۷.۱	۱۴.۸	۲.۸۷
وجود معماری بومی در کالبد روستا	۲۶.۱	۶۱.۵	۹.۳	۳.۱	-	۱.۸۹
وجود زیرساخت‌های تاسیساتی و خدماتی برای کاربری‌های فرهنگی	۲۷.۸	۱۲.۷	۲۸.۲	۳۰.۲	۱.۲	۲.۶۴
اجرای سنت‌ها و فرهنگ‌های روستا در مراسم مختلف	۲۴.۱	۱۸.۳	۴۱.۲	۱۱.۳	۵.۱	۲.۵۴
مشارکت مردم جهت ساخت مکان‌های عمومی	۱۱.۱	۱۹.۸	۲۷.۰	۳۳.۳	۸.۷	۳.۰۸
حساسیت مردم نسبت به تحولات کالبد روستا	۱۱.۷	۱۸.۳	۳۰.۴	۲۸.۸	۱۰.۹	۳.۰۸
علاقه‌مندی مردم جهت حضور و گفتگو در میدان روستا	۱۰.۱	۲۵.۷	۴۰.۱	۲۰.۲	۲.۳	۲.۸۹
علاقه مردم جهت حضور در مکان‌های عمومی روستا	۹.۱	۱۵.۱	۳۷.۳	۳۶.۹	۱.۶	۳.۰۶
میزان ملاقات روزانه افراد با یکدیگر (همسایه و خویشاوندان)	۹.۹	۲۸.۵	۳۵.۶	۱۸.۲	۷.۹	۲.۸۵
وجود جلسات عمومی جهت حل مشکلات مردم	۲۲.۲	۳۱.۱	۳۶.۲	۸.۶	۱.۹	۲.۳۶
آشنایی جوانان با مشاهیر روستا	۱۵.۴	۳۵.۲	۳۲.۴	۱۵.۴	۱.۶	۲.۵۲
الگوبرداری از معماری روستایی جهت نوسازی مسکن	۶۵.۸	۱۸.۷	۱۳.۶	۱.۹	-	۱.۵۱
آشنایی با نام‌های قدیمی محلات روستا	۳۲.۳	۳۳.۸	۲۷.۸	۱۳.۳	۲.۸	۲.۳۰
آشنایی جوانان با نظام آبیاری و نظام بهره برداری روستا	۱۴.۸	۲۹.۲	۳۰.۴	۲۴.۹	۸.۰	۲.۶۷
استفاده از مصالح بوم آورد دریافت کالبدی روستا	۷۰.۸	۱۷.۴	۹.۹	۲.۰	-	۱.۴۳
وجود باورهای قومی دینی میان مردم	۳.۲	۱۱.۱	۲۶.۹	۴۲.۷	۱۶.۳	۳.۵۷
تلاش روستائیان جهت حل نزاع‌های اجتماعی	۳.۱	۱۱.۸	۳۷.۰	۴۲.۱	۴.۷	۳.۵۳
حفظ یا وجود تنوع فرهنگی در محلات روستا	۱۰.۹	۵۰.۰	۲۷.۰	۱۰.۴	۱.۷	۲.۴۲
اعتماد مردم با مسئولین	۱۲.۵	۱۶.۰	۴۱.۶	۲۱.۸	۸.۳	۲.۹۷
میزان تلاش فردی جهت شناخت حفظ، و ارتقای میراث روستا	۲۴.۶	۳۲.۰	۲۸.۱	۱۱.۴	۳.۹	۲.۳۸
میزان قوم‌مداری (تعصبات قومی)	۶.۳	۱۲.۳	۴۲.۱	۳۳.۳	۶.۰	۳.۲۰
احساس تعلق به روستا در میان خانوارها	۴.۰	۱۹.۷	۴۵.۸	۲۷.۳	۳.۲	۳.۰۶
احساس تعلق به روستا در میان جوانان	۱۵.۲	۲۴.۵	۳۹.۳	۲۰.۲	۸.۰	۲.۶۶
شناخت آیین‌های سنتی روستا	۲۵.۴	۳۲.۵	۲۷.۸	۱۱.۱	۳.۲	۲.۳۴
تمایل جهت حضور بیشتر در کنار اعضای خانواده	-	۲.۴	۲۵.۳	۳۶.۴	۳۶.۰	۴.۰۵
اهمیت مردم جهت حفظ زبان بومی روستا	۱۱.۴	۱۷.۶	۲۷.۸	۳۵.۷	۷.۵	۳.۱۰
احساس افتخار به زندگی در روستا	۱۲.۱	۱۲.۵	۲۵.۷	۲۶.۱	۲۳.۷	۳.۳۶
دیدگاه مثبت نسبت به آینده روستا	۶.۷	۷.۵	۱۱.۵	۴۶.۲	۲۸.۱	۳.۸۱
میزان مشارکت جوانان برای اجرای آیین‌های سنتی روستا	۱۵.۳	۲۸.۲	۴۱.۱	۸.۵	۶.۹	۲.۶۳
علاقه‌مندی جوانان تحصیل کرده به ماندگاری در روستا	۱۹.۸	۳۲.۷	۳۰.۷	۱۶.۷	-	۲.۴۴

ج ۹: بررسی هویت قومی روستائیان مورد مطالعه. منبع: یافته‌های تحقیق.

در ادامه تحقیق و جهت پاسخگویی به سوال اول تحقیق، به بررسی تفاوت معناداری پذیرش الگوهای نوین مسکن روستایی و نوع هویت خانوارهای روستایی و براساس آزمون کروسکال والیس پرداخته شده است، بر همین مبنا نتایج بدست آمده از این آزمون نشان می‌دهد، براساس میانگین رتبه ای بدست آمده و مقدار کای اسکور (۷.۹۶۰) تفاوت معناداری در پذیرش الگوهای نوین مسکن روستایی و نوع هویت خانوارهای روستایی وجود دارد. نتایج آزمون کروسکال والیس نشان می‌دهد، بیشترین میانگین رتبه‌ای مربوط به نوع هویت بینابین می‌باشد.

معداری	Chi-Square	میانگین رتبه ای	نوع هویت
۰/۰۱۹	۷.۹۶۰	۶۹.۳۹	روستایی
		۹۲.۷۱	بینابین
		۷۰.۴۵	مدرن

ج ۱۲: بررسی تفاوت معناداری پذیرش الگوهای نوین مسکن روستایی و نوع هویت خانوارهای روستایی. منبع: یافته‌های تحقیق.

جهت پاسخگویی به سوال دوم تحقیق، به بررسی رابطه میان میزان پذیرش الگوی نوین مسکن و دریافت اعتبارات مسکن پرداخته شده است. نتایج آزمون یومن ویتنی نشان می‌دهد، رابطه معناداری میان میزان پذیرش الگوی نوین مسکن و دریافت اعتبارات مسکن وجود دارد، طبق نتایج آزمون یومن ویتنی خانوارهای دریافت کننده اعتبارات مسکن دارای میانگین رتبه‌ای بالاتری نسبت به خانوارهایی هستند که اعتبارات مسکن دریافت نکرده‌اند، بنابراین می‌توان گفت اعتبارات مسکن یکی از عوامل تغییر هویت و در نتیجه پذیرش الگوی مسکن نوین در محدوده مورد مطالعه می‌باشد.

معداری	آماره Z	Mann-Whitney U	میانگین رتبه ای	ساخت مسکن با وام
۰/۰۰۲	-۳.۱۲۴	۳۵۱۷	۱۳۵.۸۶	بله
			۱۰۵.۰۶	خیر

ج ۱۳: بررسی رابطه میان میزان پذیرش الگوی نوین مسکن و دریافت اعتبارات مسکن، آزمون یومن ویتنی. منبع: یافته‌های تحقیق.

در ادامه تحقیق، با استفاده از تحلیل خوشه‌ای هویت خانوارهای روستاهای مورد مطالعه در سه گروه روستایی، بینابین و مدرن طبقه بندی شد. نتایج تحلیل خوشه‌ای نشان می‌دهد، هویت بینابین با ۵۹.۶ درصد بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده و هویت روستایی دارای ۲۳.۲ درصد فراوانی و هویت مدرن دارای ۱۷.۲ درصد فراوانی می‌باشد. بررسی‌ها نشان می‌دهد یکی از عوامل اصلی در افزایش هویت بینابینی نزدیکی روستاهای مورد مطالعه به شهر قزوین و گذرا بودن هویت خانوارهای روستایی از روستایی به مدرن می‌باشد.

نوع هویت	درصد
روستایی	۲۳.۲
بینابین	۵۹.۶
مدرن	۱۷.۲

ج ۱۰: طبقه بندی هویت خانوارهای روستاهای مورد مطالعه. منبع: یافته‌های تحقیق.

در جدول شماره ۱۱ به بررسی تطبیقی یافته‌های توصیفی بدست آمده در ارتباط با میانگین اجزای مدرن مسکن، میانگین اجزای سنتی مسکن و درصد هویت مدرن در روستاهای مورد مطالعه پرداخته شده است. بر همین اساس نتایج تحقیق نشان می‌دهد روستای ارنجک دارای پائین‌ترین میانگین اجزای مدرن مسکن و درصد هویت مدرن و روستای شینقر دارای بیشترین میانگین اجزای مدرن مسکن و درصد هویت مدرن می‌باشد.

نام روستا	میانگین اجزای مدرن مسکن	میانگین اجزای سنتی مسکن	درصد هویت مدرن
ارنجک	۱.۱۶	۱.۶۴	۲۱.۵
شینقر	۱.۷۱	۱.۳۴	۳۶.۲
وثوق آباد	۱.۴۲	۱.۵۱	۲۹.۲
نجف آباد	۱.۶۴	۱.۳۶	۳۳.۷

ج ۱۱: میانگین اجزای مدرن و سنتی مسکن و درصد هویت مدرن در روستاهای مورد مطالعه. منبع: یافته‌های تحقیق.

نتیجه

مسکن روستایی به‌عنوان نمودی از روابط میان انسان و طبیعت ایجاد شده و در طی دوره تکامل بشری تغییرات مهمی را تجربه کرده است. امروزه با توجه به گسترش تکنولوژی‌های بشری تغییرات مسکن بیشتر از قبل می‌باشد. در تحقیق حاضر به بررسی عوامل مؤثر در تغییرات مسکن روستایی پرداخته شد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد خانوارهای روستایی که دارای هویت بینابینی از هویت روستایی به هویت شهری بوده‌اند، بیشترین تغییرات و پذیرش الگوی جدید مسکن را تجربه کرده‌اند، همچنین یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، خانوارهای دریافت‌کننده اعتبارات مسکن تغییرات بیشتری را نسبت به سایر خانوارها در الگوی مسکن و پذیرش الگوی جدید داشته‌اند. بررسی‌ها نشان می‌دهد چون اعتبارات مسکن تنها جنبه ارائه اعتبارات را داشته و هیچ‌گونه نظارتی بر معماری و نوع ساخت مسکن صورت نمی‌گیرد بنابراین بیشتر خانوارهای روستایی تمایل به استفاده از الگوهای معماری شهری را دارند، این فرایند یکی از عوامل مؤثر در حذف کارکردهای تولیدی مسکن روستایی می‌باشد.

پی‌نوشت

1. Herbert Mead
2. Gypsy
3. Srvlv

فهرست منابع

- ابادزی، یوسف و چاوشیان، حسن، ۱۳۸۱، «از طبقه تا سبک زندگی: رویکردهای نوین در تحلیل جامعه‌شناختی هویت اجتماعی». نامه علوم اجتماعی، شماره ۲۰.
- ادیبی سده، مهدی و سیدهادی جلالی آکردی، ۱۳۹۲، مدیریت بدن و هویت اجتماعی، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، سال سوم، شماره نهم، صص ۲۲-۹.

- باهنر، ناصر و جعفری کیذقان، طاهره، ۱۳۸۹، تلویزیون و تأثیرات کاشتی آن بر هویت فرهنگی ایرانیان، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، سال سوم، شماره ۴، صص ۱۵۶-۱۳۳.

- جنکیز، ریچارد، ۱۳۸۱، هویت اجتماعی، ترجمه، تورج یاراحمدی، تهران، شیرازه.

- چاوشیان، حسن، ۱۳۸۱، سبک زندگی و هویت اجتماعی: مصرف و انتخاب‌های ذوقی به‌عنوان تمایز و تشابه اجتماعی در دوره مدرنیته اخیر. پایان نامه دکتری، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.

- دیهیمی و نورنقانی، ۱۳۹۲، هویت و مسکن بررسی ساز و کار تعامل هویت ساکنین و محیط مسکونی، فصلنامه مسکن و محیط روستا، شماره ۱۴۱، صص ۱۹-۳.

- سرتیپی پور، محسن، ۱۳۸۹، پدیدارشناسی مسکن روستایی، فصلنامه مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۳، صص ۱۷-۳.

- سعیدی، عباس و فریبا امینی، ۱۳۸۹، ناپایداری سکونتگاهی و تحول کارکردی مسکن روستایی، فصلنامه جغرافیا، سال هشتم، شماره ۲۷، صص ۴۴-۲۹.

- سعیدی، عباس و منیژه احمدی، ۱۳۸۹، شهرگی و دگردیسی ساختاری- کارکردی خانه‌های روستایی، فصلنامه جغرافیا، شماره ۳۱، صص ۳۰-۷.

- سعیدی، عباس و همکاران، ۱۳۹۲، مسکن و پیوستگی ساختاری- کارکردی: بحثی در نظام‌وارگی فضای روستایی، فصلنامه جغرافیا، شماره ۳۹، صص ۲۸-۷.

- سعیدی، عباس و همکاران، ۱۳۹۲، نوسازی مسکن و دگرگونی ساختاری- کارکردی خانه‌های روستایی، فصلنامه جغرافیا، شماره ۳۸، صص ۲۶-۵.

- شولتر، کریستین، ۱۳۸۱، معماری، حضور زبان و مکان، ترجمه: علیرضا احمدیان، تهران، انتشارات معمار نشر.

- الطایی، علی، ۱۳۸۲، بحران هویت قومی در ایران، تهران، انتشارات شادگان.

- علی‌الحسابی، مهران و نعیمه کرانی، ۱۳۹۲، عوامل تأثیرگذار بر تحول مسکن از گذشته تا آینده، فصلنامه مسکن و محیط روستا، شماره ۱۴۱، صص ۳۵-۱۹.

- عنابستانی، علی اکبر و همکاران، ۱۳۹۰، بررسی نقش اعتبارات بر تغییر الگوی مسکن در نواحی روستایی، فصلنامه برنامه‌ریزی فضایی، سال اول، شماره ۳، صص ۸۰-۶۳.

Journal of Environmental Psychology, vol 36, pp103-111.

- Short, J. R. ,2006, Urban Theory Acritical Assessment, Routledge, Newyork.

- Twigger-Ross, C. L, Bonaiuto, M. & Breakwell, G. (2003). Identity theories and environmental psychology. In M. Bonnes, T. Lee & M. Bonaiuto (Eds.), Psychological theories for environmental issues (pp. 203-233). England: Ashgate Publishing Limited.

- Westaway, M. S,2006, A longitudinal investigation of satisfaction with personal and environmental quality of life in an informal South African housing settlement, Doornkop, Soweto', Journal of Habitat International, 30, 175-189.

- Ying, Xie,2013, Community Label, Security, Education, Trust and Community Identity of Residents in Indemnificatory Housing Communities: Results of Survey Research in Guangzhou, Guangdong, China, Procedia - Social and Behavioral Sciences, vol 82, pp 713 – 718.

- فاضلی، نعمت الله، ۱۳۸۶، مدرنیته و مسکن، رویکردی مردم نگارانه به مفهوم خانه، سبک زندگی روستایی و تحولات امروزی آن، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، سال اول، شماره ۱، صص ۶۳-۲۵.

- قاسمی اردهائی و رستمعلی زاده، ۱۳۹۱، اثرات وام مسکن روستایی در تغییرات زندگی روستایی، فصلنامه مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۹، صص ۸۲-۶۷.

- گیدنز، آنتونی، ۱۳۸۰، پیامدهای مدرنیته، ترجمه محسن ثلاثی؛ تهران، نشر مرکز.

- گیدنز، آنتونی، ۱۳۸۵، تجدد و تشخیص؛ جامعه و هویت شخصی در عصر جدید، ترجمه ناصر موفقیان؛ تهران: نشر نی.

- مارکوس، کوپر، ۱۳۸۲، خانه نمادی از خود، ترجمه: احمد علیقیان، خیال، فصلنامه پژوهشی در زمینه هنر، شماره ۵.

- محسنی، منوچهر، ۱۳۸۶، بررسی در جامعه‌شناسی فرهنگی ایران. تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.

- هایدگر، مارتین، ۱۳۸۱، شعر، زبان و اندیشه رهایی، ترجمه: عباس منوچهری، تهران، انتشارات مولی.

- bachelard,Gaston,2007, the oneiric house, in Housing and Dwelling: Perspectives on Modern Domestic Architecture ed. Barbara Miller Lane, published routledge. Bristol, pp. 1-10.

- Burholt, Vanessa et al, Imagery and imaginary of islander identity: Older people and migration in Irish small-island communities, Journal of Rural Studies, vol 31, pp 1-12.

- Fast, J., de Jong Gierveld, J., 2008. Ageing, disability and participation. In: Keating, N. (Ed.), Rural Ageing: a Good Place to Grow Old? The Policy Press, Bristol, pp. 63-74.

- In: Keating, N. (Ed.), Rural Ageing: a Good Place to Grow Old? The Policy Press, Jorgensen, B. S., & Stedman, R. C. (2001). Sense of place as an attitude: Lakeshore owners' attitudes toward their properties. Journal of Environmental Psychology, 21, pp 233-248.

- Keating, N., Phillips, J., 2008. A critical human ecology perspective on rural ageing.

- Lewicka, M. ,2011, Place attachment: How far have we come in the last 40 years? Journal of Environmental Psychology, 31, pp 207-230.

- Mannarini, T., Fedi, A., 2009. Multiple senses of community: the experience and meaning of community. Journal of Community Psychology 37 (2), 211-227.

- Paasi, A. ,2003, Region and place: Regional identity in question. Progress in Human Geography, 27(4), pp475-485.

- Rijnks ,Richard and Dirk Strijker,2013, Spatial effects on the image and identity of a rural area,

Archiv